

SOUČASNÉ IMPAKTOVANÉ A UZNANÉ DOMÁCÍ RECENZOVANÉ ČASOPISY V OŠETŘOVATELSTVÍ

Ivan Pfeifer, Sylva Bártlová, Jana Hercová

Anotace

Analýzou dat dvou edic databáze Journal Citation Reports firmy Thomson Reuters – Science Edition a Social Science Edition, ve kterých jsou impaktované časopisy z oboru ošetrovatelství vedeny v samostatné kategorii (Nursing), je stanoven aktuální počet těchto časopisů v uvedeném oboru a jejich seznam předložen v tabulce podle výše jejich impakt faktoru. Je sledováno, zda dále pokračuje předchozí vzestup počtu impaktovaných časopisů v ošetrovatelství, pozorovaný v několika předchozích letech, který dosud v procentuálním hodnocení výrazně převyšoval zvyšování počtu impaktovaných časopisů v ostatních medicínských oborech. Je vyšetřován počet domácích neimpaktovaných recenzovaných časopisů, věnujících se ošetrovatelství, který byl dosud velmi malý, a který souvisí se zařazením časopisů do Seznamu recenzovaných domácích časopisů, vydávaných poradním orgánem vlády – Radou pro výzkum, vývoj a inovace.

Klíčová slova

Ošetrovatelský výzkum, impaktovaná periodika v ošetrovatelství, domácí recenzovaná periodika

1. Úvod

Samostatná kategorie „Nursing“, ve které jsou zařazeny impaktované časopisy z oboru ošetrovatelství, se poprvé objevila v roce 2002. V tomto roce bylo ošetrovatelství (Nursing) zařazeno v databázi Journal Citation Reports (JCR) firmy Thomson Reuters k dosavadním 62 jako 63 kategorie medicínských oborů, a to do jejich dvou edic – Science Edition (SE) a Social Science Edition (SSE). Stalo se tak tedy mnohem později, než u většiny tradičních medicínských oborů. V uvedeném roce 2002 bylo v SE citované databáze indexováno v kategorii Nursing prvních 32 časopisů s impakt faktorem (IF). Vzhledem k tomu, že výzkum v klasických medicínských oborech se rozvíjel mnohem dříve než v ošetrovatelství, u něhož k podstatnému a mezinárodnímu rozšíření došlo zejména před cca třemi desetiletími, nelze pokládat jeho zařazení až v předchozím desetiletí za zvláště překvapující, ale naopak za doklad výrazného uznání jeho významu. Za překvapující lze však jistě a zcela oprávněně považovat další vývoj, k němuž v ošetrovatelském výzkumu z hlediska tohoto ukazateleněkolika předchozích letech došlo, a který v našem šetření aktuálních dat dále sledujeme.

2. Metodika

V rámci šetření jsme jako techniku použili analýzu písemných dokumentů. Počty časopisů s IF z oblasti ošetrovatelství jsme zjišťovali ze dvou edic

databáze JCR – Science Edition (SE) a Social Science Edition (SSE), ve kterých jsou příslušné časopisy zařazeny v kategorii „Nursing“ [1]. Zjišťovali jsme rozdíl v období 2005 – 2010 v absolutních i procentuálních hodnotách počtu časopisů. Výsledky změn v ošetrovatelství jsme porovnali se změnami v dalších medicínských oborech (kategoriích) za uvedené období.

Počet uznaných domácích recenzovaných časopisů z oblasti ošetrovatelství a jeho vývoj jsme zjišťovali ze Seznamu recenzovaných neimpaktovaných časopisů (periodik) zveřejňovaných uvedenou Radou a z informací, které v této věci Rada uvedla [2,3].

3. Výsledky

Vývoj počtů periodik registrovaných v kategorii Nursing v edici SE databáze JCR je uveden v přehledu:

Rok	2002	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Počet periodik	32	32	36	46	62	72	89

Počtem 89 periodik se kategorie Nursing, jen několik let po svém zařazení do edice SE, zařazuje na 19 místo mezi 63 medicínskými kategoriemi, vedenými v této edici.

V kategorii Nursing edice SSE této databáze je trvale indexován nižší počet periodik než v edici SE, a všechny (s výjimkou dvou – Scand. J. Caring.Sci. a Nurs. Hist. Rev.) jsou současně vedeny v edici SE databáze JCR.

Kompletní přehled všech periodik kategorií Nursing v obou uvedených edicích databáze JCR je uveden v Tab. č. 1 a činí 91. (Periodika vedená pouze v edici SSE jsou v tabulce na jejím závěru). Tabulka je přílohou tohoto sdělení a je umístěna na závěr jeho textu.

Nárůst počtu periodik v kategorii Nursing v edici SE od r. 2005 do r. 2010 o 57 periodik představuje zvýšení o 178,13 %. Nárůst počtu periodik v této edici z r. 2009 do r. 2010 o 17 periodik představuje zvýšení o 23,61%. Tato procentuální zvýšení jsou největší mezi všemi kategoriemi medicínských oborů téže edice v uvedených obdobích.

V Seznamu domácích recenzovaných neimpaktovaných časopisů vydávaných Radou není v r. 2010 ani dříve uveden žádný časopis, který by se věnoval výlučně ošetrovatelství a pouze dva časopisy, které se věnují více zdravotnickým oborům, z nichž ošetrovatelství uvádějí na prvním místě. Jedná se o časopisy Kontakt a Profese online.

Pro r. 2011 Rada aktualizovaný Seznam neimpaktovaných recenzovaných časopisů již nevydala a nepočítá s tím ani pro r. 2012, takže situace proti r. 2010 zůstává nezměněná.

Zkratka časopisu	ISSN	IF	Počet citací	Počet článků
Int J Nurs Stud	0022-7489	2.103	2616	151
Cancer Nurs	0162-220x	2.065	2026	73
Birth-ISS Perinat C	0730-7659	1.821	1401	33

Zkratka časopisu	ISSN	IF	Počet citací	Počet článků
Nurs Res	0029-6562	1.785	3059	61
Oncol Nurs Forum	0190-535x	1.779	2558	55
Res Nurs Health	0160-6891	1.736	3375	43
J Farm Nurs	1074-8407	1.689	415	22
Nurs Outlook	0029-6554	1.653	702	32
Am J Crit Care	1062-3264	1.593	1419	66
J Adv Nurs	0309-2402	1.540	9687	260
Heart Lung	0147-9563	1.508	1615	67
J Nurs Admin	0002-0443	1.500	1955	78
J Nurs Manage	0966-0429	1.452	1288	111
J Cardiovasc Nurs	0889-4655	1.444	704	65
Worldv Evid-Based Nu	1545-102x	1.429	289	22
Int J Ment Health Nu	1445-8330	1.427	498	52
Adv Nurs Sci	0161-9268	1.407	921	40
J Nurs Scholarship	1527-6546	1.392	1158	49
Eur J Cardiovasc Nur	1474-5151	1.348	429	34
JOGNN-J Obst Gyn Neo	0884-2175	1.331	1242	70
J Hum Lact	0890-03344	1.329	852	38
J Wound Ostomy Cont	1071-5754	1.304	629	62
Midwifery	0266-6138	1.281	887	77
Nurs Philos	1466-7681	1.272	228	23
J Nurs Care Qual	1057-3631	1.262	555	42
J Clin Nurs	0962-1067	1.228	3622	368
Clin J Oncol Nurs	1092-1095	1.208	551	69
Eur J Oncol Nurs	1462-3889	1.149	450	56
Western J Nurs Res	0193-9459	1.138	1090	55
Nurs Econ	0746-1739	1.115	599	44
Nurs educ Today	0260-6917	1.113	1589	137
Appl Nurs Res	0897-1897	1.111	690	36
Nurs Ethics	0969-7330	1.085	814	61
Aust J Rural Health	1038-5282	1.070	690	41
Perspect Psychiatr C	0031-5990	1.058	234	28
J Midwifery Wom Heal	1526-9523	1.048	817	62
Geriatr Nurs	0197-4572	1.045	423	34
J Cont Educ Nurs	0022-0124	1.039	545	54
Pain Manag Nurs	1524-9042	1.039	419	30
J Psychiatr Ment Hlt	1351-0126	1.025	1224	107
Am J Nurs	0002-936x	1.007	1059	50
J Assoc Nurs AIDS C	1055-3290	1.000	472	47
J Perinat Neonat Nur	0893-2190	1.000	311	32
Arch Psychiat Nurs	0883-9417	0.977	603	41
Biol Res Nurs	1099-8004	0.970	383	40

Zkratka časopisu	ISSN	IF	Počet citací	Počet článků
J Prof Nurs	8755-7223	0.970	776	48
CIN-Comput Inform Nu	1538-2931	0.957	274	36
MCN-J Matern-Chil	0361-929x	0.940	444	39
J Pediatr Health Car	0891-2545	0.938	441	
Crit Care Nurse	0279-5442	0.928	344	43
J Am Acad Nurse Prac	1041-2972	0.908	627	94
J Pediatr Oncol Nurs	1043-4542	0.897	427	33
Nurs Inq	1320-7881	0.897	481	36
J Spect Pediatr Nurs	1539-0136	0.896	197	30
Public Health Nurs	0737-1209	0.873	1042	65
Rev lat-Am Enferm	0104-1169	0.856	1009	159
Collegian	1322-7696	0.822	192	25
Int J Nurs Pract	1322-7114	0.794	681	81
J Nurs Educ	0148-4834	0.790	1420	112
J Neurosci Nurs	0888-0395	0.780	454	46
J Gerontol Nurs	0098-9134	0.760	910	66
J Sch Nurs	1059-8405	0.717	313	47
J Transcult Nurs	1043-6596	0.714	502	54
Nurs Educ	0363-3624	0.684	550	51
J Child Health Care	1367-4935	0.673	206	33
Nurs Clin N Am	0029-6465	0.659	433	42
J Commun Health Nurs	0737-0016	0.657	256	21
Bariatr Nurs Surg Pat	1557-1459	0.652	61	25
Rehabil Nurs	0278-4807	0.615	438	34
Int Nurs Rev	0020-8132	0.588	411	65
Clin Nurse Spec	0887-6274	0.579	281	33
Nurs Health Sci	1771-0745	0.571	433	69
AAOHN J	0891-0162	0.560	468	53
Gastroenterol Nurs	1042-895x	0.549	259	29
J Psychosoc Nurs Men	0279-3695	0.528	442	61
Rev Esc Enferm USP	0080-6234	0.455	435	150
Contemp Nurse	1037-6178	0.442	437	51
J Emerg Nurs	0099-1767	0.429	615	78
Aust J Adv Nurs	0813-0531	0.379	285	29
J Korean Acad Nurs	2005-3673	0.328	302	89
Orthop Nurs	0744-6020	0.304	331	42
Pflege	1012-5302	0.298	94	30
J Addict Nurs	1088-4602	0.256	45	19
Acta Paul Enferm	0103-2100	0.204	199	120
Assist Inferm Ric	1592-5986	0.135	16	15
Asian Nurs Res	1976-1317	0.133	11	17
Int J Urol Nurs	1749-7701	0.111	9	23

Zkratka časopisu	ISSN	IF	Počet citací	Počet článků
Aquichan	1657-5997	0.050	6	18
Jpn J Nurs Sci	1742-7932	0.034	14	17
Scand J Caring Sci	0283-9318	1.042	1152	106
Nurs Hist Rev	1062-8061	0.278	37	

4. Diskuze

Z našich výsledků vyplývá, že nárůst počtu impaktovaných časopisů v ošetrovatelství se nejen nezastavil, ale nadále pokračuje [4,5]. Jak vyplývá z našeho šetření o změnách počtu periodik v 63

kategoriích SE za roky 2005 – 2010, je procentuálně největší ze všech a i v absolutních hodnotách již 44 medicínských kategorií předčí [6,7].

Několiikaletou náročnou proceduru, týkající se přidělení IF, kterou zařazované časopisy úspěšně prošly, popisují u nás např. Krbec a Čech [8]. Kategorie Nursing byla do SE zařazena v r. 2002, kdy v ní bylo uvedeno prvních 32 časopisů. Významný rozvoj ošetrovatelského výzkumu ve světě lze však datovat již o 2–3 desetiletí dříve a stává se významným přínosem pro naplňování zdravotních a sociálních potřeb lidí. Široce implementuje postupy „praxe založené na důkazu“, resp. „medicíny založené na důkazu“ (Evidence – based medicine) [9].

Nemůže překvapovat, že zejména vzhledem k poměrně nedlouhé tradici našeho ošetrovatelského výzkumu není mezi impaktovanými periodiky žádný domácí ošetrovatelský časopis. Ostatně domácích medicínských periodik, která získala IF, je nadále jen několik – Česká a slovenská neurologie a neurochirurgie, Acta chirurgiae orthopaedicae et traumatologiae Českoslovac, Physiological research, Folia microbiologica, Folia parasitologica a od r. 2010 i olomoucké elektronicky vydávané Biomedical Papers.

Na domácí scéně se bohužel situace nezměnila. Rada vlády oznámila, že v aktualizaci Seznamu našich neimpaktovaných recenzovaných periodik pro roky 2011 a 2012 nebude pokračovat a že je připravována nová Metodika hodnocení výsledků výzkumu a vývoje. Blíže o tom informujeme v jiném sdělení [2,3].

Z uvedeného vyplývá, že mezi recenzovanými časopisy věnujícími se ošetrovatelství (ale i dalším oborům) a zařazenými do uvedeného Seznamu zůstávají nadále pouze českobudějovický Kontakt a olomoucký elektronický Profese on-line. To je jistě nepříznivé sdělení jak pro pracovníky v oboru, tak pro redakce časopisů věnujících se ošetrovatelství, které o zařazení do Seznamu usilovaly. Domníváme se, že zejména Florence (a to na základě jednání s vedením časopisu) by podmínky Rady k zařazení již splnila a že velkou šanci by zřejmě měly mít i další časopisy, které se prezentují jako recenzované – Diagnóza v ošetrovatelství a Ošetrovatelství a porodní asistence, ale jistě i časopisy další.

Jak jsme již uváděli v předchozím sdělení, výsledky ošetrovatelského výzkumu mohou být publikovány i v dalších našich recenzovaných časopisech uznávaných Radou a uvedených v jí vydávaných Seznamech, ale praxe ukazuje,

že se tak děje spíše výjimečně. Prezidiální časopis České lékařské společnosti JEP Časopis lékařů českých v souladu se svým zaměřením např. uveřejňoval koncepční materiály týkající se ošetrovatelství a jeho výzkumu od Pacovského, Juráskové a od Misconiové, na které upozorňujeme v citované práci [4].

Podpora ošetrovatelskému výzkumu je vyjadřována v koncepčních materiálech ministerstva zdravotnictví, které se mj. připojilo k aktivitě Světové zdravotnické organizace vydáním její publikace „Povědomí o výzkumu v praxi sestry a porodní asistentky“ i aktivitou Národního centra ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně, které vydalo práci Bártlové, Sadiłka a Tóthové „Výzkum a ošetrovatelství“ [10]. Výzkum v ošetrovatelství je součástí bakalářského

i magisterského vysokoškolského studia sester i jejich specializačního vzdělávání. Jsou pořádány konference věnované ošetrovatelskému výzkumu, existují živé mezinárodní kontakty v ošetrovatelském výzkumu a jeho publikování (zejména ve spolupráci mezi Českou a Slovenskou republikou, ale i s dalšími zeměmi, zejména Maďarskem a Polskem).

Nejvýznamnějším zdrojem podpory ošetrovatelského výzkumu je zřejmě již několik let Interní grantová agentura Ministerstva zdravotnictví ČR (IGA). Významným krokem pro ošetrovatelský výzkum bylo jeho soustředění do působnosti jedné oborové komise IGA a jeho začlenění do transformované komise IGA č. 12 „Ošetrovatelství, zdravotní systémy, informatika“, ke kterému IGA MZ přistoupila v r. 2003.

5. Závěr

Naše šetření prokázalo, že trend zvyšování počtu periodik s IF v edicích SE a SSE databáze JCR v edicích Nursing dále pokračuje. Kategorie Nursing se několik let po uvedení jako samostatná kategorie zařazuje počtem periodik na 19 místo mezi 63 medicínskými kategoriemi edice SE a v procentuálním hodnocení zvyšování počtu periodik výrazně převyšuje ostatní medicínské kategorie.

Možnosti publikovat výsledky ošetrovatelského výzkumu v domácích recenzovaných periodikách, zařazených do Seznamu těchto periodik, vydávaného Radou pro výzkum, vývoj a inovace, zůstávají omezené, zejména v důsledku ukončení původně pravidelně ročně prováděných aktualizací tohoto Seznamu v r.2010. Tato skutečnost není příznivá jak z hlediska oboru a jeho výzkumu, tak vzhledem k platnému systému hodnocení výsledků výzkumu a jeho financování.

Literatura:

[1.] *Journal Citation Reports. Category Nursing. Thomson Reuters. 2005–2010.*

[2.] Pfeifer, I., Hercová, J. *Recenzovaná neimpaktovaná periodika z oblasti lékařských věd r. 2010. Lékařská knihovna [online] 3–4/2010. [cit. 2011–09–19]. Dostupné z: <http://www.nlk.cz/publikace-nlk/lekarskaknihovna/2010/lk2010-3-4/recenzovaneimpaktovana-periodika-z-oblasti-lekarskych-vedr.-2010>*

- [3.] Pfeifer, I., Hercová, J. Recenzovaná neimpaktovaná domácí periodika 2011. Lékařská knihovna [online]1–2/2011. [cit. 2011–09–19]. Dostupné z: <http://www.nlk.cz/publikace-nlk/lekarska-knihovna/2011/2011-c.1-2/recenzovana-neimpaktovana-domaci-periodika-rok-2011>
- [4.] Bártlová, S., Pfeifer, I., Hercová, J. (2011). Ošetrovatelský výzkum a současné možnosti publikování jeho výsledků. Praktický lékař, 91(7): 412–416.
- [5.] Bártlová, S., Pfeifer, I., Hercová J.(2011).Impaktované a domácí recenzované časopisy v ošetrovatelství. Kontakt, 13 (4): 389 – 395.
- [6.] Pfeifer, I.,Hercová, J.(2011). Časopisy s impakt faktorem v medicíně. Lékařská knihovna [online] 3–4/2011.Dostupné z: <http://www.nlk.cz/publikace-nlk/lekarska-knihovna/2011/2011-c.3-4/casopisy-s-impakt-faktorem-v-medicine>
- [7.] Pfeifer, I., Hercová, J. K vývoji počtu časopisů s impakt faktorem v medicínských oborech. In: Sborník konference MEDSOFT 2012, Rostoky u Prahy, 21. – 22.3. (v tisku).
- [8.] Krbec, M., Čech, O. (2010). Vědecké a citační databáze a „impakt faktor“ jako nástroj k posouzení úrovně publikace. Acta chirurgiae orthopaedicae et traumatologie Českoslovac, 77(4): 263–265.
- [9.] Potomková, J. (2008). Ošetrovatelský výzkum a praxe založená na důkazu: postřehy z mezinárodní konference.Lékařská knihovna, 13(4): 31–35.
- [10.]Bártlová, S., Sadílek, P., Tóthová, V. (2008). Výzkum a ošetrovatelství. 2. přeprac a doplněn. vyd. Brno:NCO NZO. 185 p.

Kontakt:

MUDr. Ivan Pfeifer, CSc.

Kozí 9, Praha 1, PSČ 110 00

e-mail: Ivan.Pfeifer@seznam.cz

Doc. PhDr. Sylva Bártlová, PhD.

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Katedra ošetrovatelství a porodní asistence

U Výstaviště 26, 370 04 České Budějovice

e-mail: bartlova@zsf.jcu.cz

Mgr. Jana Hercová

Národní lékařská knihovna

Sokolská 54, 121 32 Praha 2

e-mail: hercova@nlk.cz